

8. Pääkirjauskentät (1XX)

Haku sovellusohjeesta

Sisällysluettelo

- 1. Johdanto
- 2. Nimiö ja hakemisto
- 3. Kontrollikentät 001-006
- 4. Kontrollikenttä 007
- 5. Kontrollikenttä 008
- 6. Numero- ja koodikentät (01X-04X)
- 7. Luokituskentät (05X-08X)
- 8. Pääkirjauskentät (1XX)
- 9. Nimeke- ja nimekkeeseen liittyvät kentät (20X-24X)
- 10. Julkaisu- ja jakelutietojen jne. kentät (250-270)
- 11. Fyysisen kuvailun jne. kentät (3XX)
- 12. Sarjamerkintökentät (4XX)
- 13. Huomautuskentät, osa 1 (50X-535)
- 14. Huomautuskentät, osa 2 (536-59X)
- 15. Asiasanakentät (6XX)
- 16. Lisäkirjauskentät (70X-75X)
- 17. Linkkikentät (76X-79X)
- 18. Sarjalisäkirjauskentät (80X-830)
- 19. Varasto- ja sijainti- ym. tietojen kentät (841-88X)
- 20. Suomalaiset kentät (9XX)
- 21. Ohitusindikaattorit

Värien selitykset

Lihavoitu punainen = suomalaiset kentät, mukana myös formaatin suomennoksessa

Lihavoitu violetti = järjestelmä- tai tietokantakohtaiset kentät, formaatin suomennoksessa erillisessä luvussa [Tietokant a- tai järjestelmäkohtaisia omia kenttiä](#)

ISBD

8. Pääkirjauskentät (1XX)

 Nämä kentät liittyvät kuvailusääntöjen hakutietoihin (ks. Hakutiedot. Helsinki, 1991)

 MARC 21 ; Suomeksi ; Svenska ; (Full)

100 110 111 130

Kaikki pääkirjauskentät ovat pakollisia, mikäli soveltuvat kuvailun kohteeseen.

100 - PÄÄKIRJAUS - HENKILÖNNIMI (ET)

Henkilön kuvailuun liittyviä termejä löytyy Metatietosanastosta kohdasta [Henkilö: arvonimi](#).

⌘a - Osakenttään ⌘a merkitään henkilön nimi. Sukunimi ja etunimi erotetaan toisistaan pilkulla. Etunimistä käytetään vain joko koko etunimeä tai etunimien ensimmäistä kirjainta. Jos etunimistä käytetään vain etukirjaimia, kirjainten väliin tulee tyhjällyönti. Etukirjaimen perään tulee piste.

⌘c - Muut nimeen tehtävät lisäykset selventävät useimmiten suoraa yksiosaista nimeä. Osakenttään tallennetaan tietoja esim. henkilön syntymä- tai asuinpaikkakunnasta, ammatista tai muista tunnusmerkeistä. Sukunimeen liittyvä, sukulaisuutta osoittava sana, tallennetaan tähän osakenttään.

†d - Aikamääreillä tarkoitetaan henkilön syntymä- ja kuolinvuotta. **Suomalaisten** henkilöiden syntymä- ja kuolinvuodet sisällytetään auktoriteettitietokanta Asterin tietueisiin, joten ne tulevat olemaan myös Melindan (ja sitä kautta paikallistietokantojen) käytettävissä. Jos joku henkilö valittaa vuosien näkymisestä, laitetaan ko. henkilön elinvuodet näkymättömiin. Tietosuojavaltuutettu ryhtyy toimenpiteisiin vasta, jos joku tekee erikseen valituksen hänelle. Tietosuojavaltuutetun reagoinnin perusteella päätetään, minkälaisiin toimenpiteisiin kirjastoissa ryhdytään. **Ulkomaisten** henkilöiden syntymä- ja kuolinvuosia voidaan käyttää, koska ne ovat näkyvissä useissa ulkomaisissa tietokannoissa.

†e - Osakenttään **†e** merkitään henkilön nimeen liittyvä tekijyyttä osoittava suhdetermi (funktioimerkintä). Suhdetta määrittäviä termejä löytyy Metatietosanakirjasta.

Funktiot merkitään luettelointikielisinä kokonaisina sanoina, ei enää lyhenteinä. Tietokannoissa olevia lyhenteitä korjataan tulevaisuudessa automaattisilla ajoilla. Melindan ulkopuolisten kirjastojen tietokannoissa lyhenteet voidaan konvertoida kokonaisiksi viimeistään siinä vaiheessa kun kirjastot aloittavat Melinda-luetteloinnin ja aineistot ajetaan metatietovarantoon.

Musiikkiaineistossa on käytetty myös soittimien ja äänialojen nimiä ja lyhenteitä, suomeksi ja englanniksi. Toistaiseksi näitä funktioita saa käyttää.

†q - Henkilön nimen täydellisempi muoto. Jos osakenttä on osa auktorisoitua hakumuotoa, sitä ei saa poistaa.

†4 - Funktiokoodi, ei suositella enää käytettäväksi.

†0 - 0-osakentät poimituissa tietueissa: 0-osakenttä sisältää henkilön nimen, asianan yms. auktorisoidun muodon lähteen ja ID-numeron. ID-numero on vastaavan auktoriteettitietueen kontrollinumero tai standarditunniste kuten International Standard Name Identifier (ISNI). Tunnisteen eli lähteen sisältävät 0-osakentät säilytetään poimituissa tietueissa. Ilman tunnistetta olevat 0-osakentät poistetaan poimituista tietueista. Tässä pari esimerkkiä 100-kentistä, joissa oikeaoppinen eli säilytyskelpoinen 0-osakenttä:

```
1001# †a Bach, Johann Sebastian. †0(DE-101c)310008891
- 0-osakentässä lähde ja numero (Saksan kansallisbibliografiassa oleva
auktoriteettitietueen numero)
1001# †a Trollope, Anthony, †d 1815-1882. †0(isni)1234567899999799
- 0-osakentässä ISNI-standarditunniste
```

Jos a-osakentässä olevaa muotoa muokataan Suomen käytäntöjen mukaiseksi, isni säilytetään 0-osakentässä, mutta organisaatiokoodin sisältävä 0-osakenttä poistetaan. Poimituista suomalaisista nimistä poistetaan 0-osakentät.

110 - PÄÄKIRJAUS - YHTEISÖNNIMI (ET)

Yhteisön kuvailuun liittyviä termejä löytyy Metatietosanakirjasta kohdasta [Yhteisön kuvailu](#)

†a - Yhteisön nimet kirjoitetaan kuten ko. yhteisö katsoo ne kirjoitettavaksi. HUOM! Yhteisön nimen alussa ei voi käyttää artikkelia. Esim. Itä-Suomen yliopisto, Keuruun lukio, Sibelius-Akatemia, Suomen Akatemia, Suomen Pankki, Suomen Punainen Risti, Åbo Akademi. Englanninkielisessä yhteisön nimessä jokainen merkitsevä sana aloitetaan isolla kirjaimella.

Tähän osakenttään kirjoitetaan myös muut nimeen tehtävät lisäykset kaarisulkuihin nimen perään. Muut nimeen tehtävät lisäykset ovat esim. yhteisön tarkoitusta kuvaava yleismääre, jos tarkoitus ei ilmene yhteisön nimestä, tai yhteisön sijaintipaikan nimi tai perustamisvuosi, joka erottaa toisistaan kaksi samankaltaista yhteisönimeä.

Kun kysymyksessä on valtionhallinnon hierarkinen suhde, valtio tallennetaan **†a**-osakenttään, ks. Hakutiedot luku 24.16.

†b - Jos hierarkia on useampitasoinen, osakenttää **†b** voidaan tarvittaessa toistaa.

†n-†c - Yhteisön järjestämät kokoukset, joissa kokouksen nimi on yhteisön alahierarkiana, merkitään kenttään 110. Täsmäntävät tiedot merkitään osakenttiin **†n-†c**. Tällöin yhteisön nimi on aina osakentässä **†a**, kokouksen nimi osakentässä **†b**.

†n - Kokouksen järjestysnumero merkitään aina arabialaisin numeroin.

†d - Kokouksen aika merkitään pelkällä vuosiluvulla.

†g - Tiedot, jotka eivät sovellu muihin osakenttiin.

†e - Osakenttään **†e** merkitään henkilön nimeen liittyvä tekijyyttä osoittava suhdetermi (funktioimerkintä). Suhdetta määrittäviä termejä löytyy Metatietosanakirjasta.

Funktiot merkitään luettelointikielisinä kokonaisina sanoina, ei enää lyhenteinä. Tietokannoissa olevia lyhenteitä korjataan tulevaisuudessa automaattisilla ajoilla. Melindan ulkopuolisten kirjastojen tietokannoissa lyhenteet voidaan konvertoida kokonaisiksi viimeistään siinä vaiheessa kun kirjastot aloittavat Melinda-luetteloinnin ja aineistot ajetaan metatietovarantoon.

Musiikkiaineistossa on käytetty myös soittimien ja äänialojen nimiä ja lyhenteitä, suomeksi ja englanniksi. Toistaiseksi näitä funktioita saa käyttää.

‡0 -osakentät poimituissa tietueissa: 0-osakenttä sisältää henkilönimen, asiananan yms. auktorisoidun muodon lähteen ja ID-numeron. ID-numero on vastaavan auktoriteettitietueen kontrollinnumero tai standarditunniste kuten International Standard Name Identifier (ISNI). Jos tunniste on edellä on kaarisuluissa organisaation koodi tai tunniste lähde, esim. (isni), 0-osakentät säilytetään poimituissa tietueissa, muut poistetaan. Jos a-osakentässä olevaa muotoa muokataan Suomen käytäntöjen mukaiseksi, isni säilytetään 0-osakentässä, mutta organisaatiokoodin sisältävä 0-osakenttä poistetaan. Poimituista suomalaisista nimistä poistetaan 0-osakentät. Suomalaiset nimet tarkistetaan Asterista.

‡4 - Funktiokoodi, ei suositella enää käytettäväksi.

111 - PÄÄKIRJAUS - KOKOUKSEN NIMI (ET)

‡e - Osakenttä on pakollinen, mikäli tieto on tarpeen kokouksen identifioinnin kannalta.

‡n - Kongressin järjestysnumero merkitään aina arabialaisin numeroin.

‡d - Kongressin aika merkitään pelkällä vuosiluvulla.

130 - PÄÄKIRJAUS - YHTENÄISTETTY NIMEKE (ET)

Alkuperäinen/alkukielinen nimeke tai yleisnimen teoksen keinotekoisesti muodostettu nimeke (lakikokoelmat, sopimukset, kartat, musiikkiteokset). Ks. Suomalaiset luettelointisäännöt. Hakutiedot, s. 165-238.

Jos tiedot yhtenäistetystä nimekkeestä ovat käytettävissä ja kenttä tallennetaan, suositellaan käytettäväksi kentän kaikkia soveltuvia osakenttiä.

Tähän kenttään merkitään myös alkuteoksen nimeke silloin kun teoksella ei ole 1XX-kentän tekijää - tämä koskee myös jatkuvia julkaisuja. Tällöin 245-kentän 1. indikaattorin arvo on 1.

Alkuteoksen alanimekkeet jätetään yleensä pois tästä kentästä. Mikäli teoksen identifioinnin kannalta alanimeke on välttämätön, se ilmoitetaan osakentässä **‡a** päänimekkeen jälkeen kaksoispisteellä erotettuna.

‡g - Osakentän paikka riippuu siitä, täsmentääkö lisäys kokonaisuutta vai osaa. Musiikkiaineistossa käytetään osakenttää kokonaisuuden yhteydessä, kirjojen luetteloinnissa lisäys koskee useimmiten osaa, jolloin osakenttä **‡g** merkitään osakentän **‡l** jälkeen.

‡l - Kielimerkinnön välimerkitys poikkeaa alkuperäisestä MARC 21 -formaatista: Suomessa käytetään Suomalaisen luettelointisääntöjen Hakutiedot-osan mukaisesti pilkkua eikä pistettä. Esim. **130 0# ‡a** Raamattu, **‡l** venäjä.

‡n, ‡p - Osakenttiä toistetaan tarvittaessa, jos osajako on monitasoinen.

Osakenttien järjestys:

‡a, ‡n, ‡p, ‡l - **130 0# ‡a** Raamattu. **‡p** UT. **‡p** Apostolien teot, **‡l** vepsä.

HUOM! **‡a, ‡k, ‡l** - **130 0# ‡a** Kalevala. **‡k** Valikoima, **‡l** suahili.

Yhtenäistetyn nimekkeen käsite korvataan käsitteillä Auktorisoitu nimimuoto (Authorized form of name), Auktorisoitu hakutieto (Authorized access point), Nimi (Name).

Voyager-indikaattori:

2. indikaattori 9 - Käytössä Fennica-tietokannassa merkityksessä Kokoelma.
